6

PAVLI IRENÆI

DISQVISITIO TERTIA;

Siue,

ECCLESIÆ TVRBÆ FR. ANNATO Ieſuitâ iudice compoſitæ.

I.

Imprudentiæ arguitur Annatus.

DVRAM, MI PATER, cepi prouinciam, qui te monere aggrediar in tanto tuo ac Societatis tuæ plauſu. Nihil enim monentibus inimicius, quàm cupiditas felix, & opinione victoriæ elatus animus. Sed tamen hâc incommodâ affectione tuâ non tardatus, peragam munus meum. Qui ſibi vni peccat, dimitti poteſt incaſtigatus. Tuæ culpæ, mi Annate, latiùs manant, eæ præſertim quas in hâc poſtremâ ſcriptiunculâ admiſiſti. Patere igitur in viam te molliter reduci vel inuitum, vt quos tecum in errorem ~~abripis, vel tecum, vel ſine te ad ſaniora iudicia reuocentur~~. In hâc controuerſiâ tu mihi ſummus eris teſtis, tu præcipuus iudex. Ita ſi te teſte, te iudice, causâ cecideris, de nullo habebis niſi de te queri. Quin etiam hoc tibi tribuendum duxi, vt errata tua latinè potiùs quàm gallicè retegerem, quod maior tibi huius linguæ facultas ſit ad reſponſandum. Sic enim habeto, me quidem nihil magis optare, quàm vt meis monitis pernicioſiſſimum turbandæ Eccleſiæ conſilium deponas: hoc dempto nihil malle, quàm vt ſaltem ad reſpondendum te accingas. Nam id te facere non poſſe certò ſcio, quin cauſæ tuæ iniquitatem omnium oculis ſubijcias. Atque adeò non vt te pungam, ſed vt vehementiùs extimulem, liberiùs indicabo quid ſit in quo te incuſem.

Imprudentiùs aio à te factum eſſe, mi Annate, quod huic tanto Moliniſtarum triumpho deſpicatiſſimam quandam ſchedulam anteuertiſti, tam apertis fallacijs ſcatentem, vt victoriam tuam plùs labefactet, quàm vlla cuiuſquam impugnatio. Hæc palam demonſtrari non erit inutile, vt Societas tua alium ſibi prouideat defenſorem, aut tu certè aliam defenſionem.

Digitized by Google

II.

Annatus cauſam ſuam prodit potiùs quàm defendit.

MAlè collineat qui in aduerſam ſcopo partem jaculatur. Malè partes oratoris implet, qui quod adſtruere nititur deſtruit. De te fabula narratur, mi Annate: nihil enim minùs efficis, quàm quod effectum vis. Nempe hoc tibi propoſitum eſt in illâ ſcriptiunculâ tuâ, vt eos quos Ianſeniſtas vocas, hæreticos doceas. At ipſos nemo clariùs quàm tu catholicos probauit. Mirabetis quæ dicam. Non iam ad Epiſcopos, non ad ſummum Pontificem prouocamus, quando ne ad illos aſpirent voces noſtræ, Ieſuitarum gratia præpedit. Te te appellamus, mi Annate: tuo iudicio ſtabimus, & quæ nobis cauſæ noſtræ fiducia eſt, tuo iudicio vincemus. Age igitur, mi Pater, ſupremum te iudicem finge, nos humiles & demiſſi ſic fidem tibi noſtram purgamus.

III.

Auguſtinianorum apud Annatum purgatio.

CAlumniis impetimur à Societate tuâ, Pater Annate. Ridiculi nobis errores imponuntur, de quibus cogitauimus nunquam. Sed ad eos amouendos ſufficit ſententiam noſtram hoc vnico argumento vindicare. Gratiæ efficacis ad omnes pietatis actus neceſſariæ dogma ſummus Pontifex catholicum agnoſcit, omnes per orbem Epiſcopi, omnes Vniuerſitates, imò tu ipſe. Atqui hoc vnum dogma circa quinque propoſitiones tuemur, & nullum aliud. Igitur & circa propoſitiones, ſummi Pontificis, Epiſcoporum, Vniuerſitatum, tuo denique iudicio catholicè ſentimus. Nec premere vllum poteſt non damnatus expreſsè Ianſenius. Aut enim ille nihil aliud habet circa iſtas propoſitiones præter hoc dogma, & ſic caret errore: aut aliquid aliud, & ſic defenſoribus caret. Vtrum autem habeat, necne, ita manifeſta quæſtio facti eſt, vt eam ad fidem pertinere ne fingere quidem poſſis. Breuiſſimè dicam. Quem tu ſenſum Ianſenij eſſe putas, nos damnamus: quem nos ſenſum Ianſenij eſſe putamus, ne tu quidem damnare auſis. Habes orationis noſtræ ſummam. Nos iudicium tuum expectamus. Illud verò his verbis grauibus ſanè ac luculentis exponis.

IV.

Annati Reſponſio.

G*Ratia efficax* (inquis in poſtremo tuo libello p. 21. & 22.) *duplici modo defendi poteſt, quorum ille hæreticus eſt, hæreticis principijs nixus; alter orthodoxus, ſancitis autoritate Conciliorum principijs ſuffultus. Primum ſequitur Caluinus, & ideò hæreticus eſt. Catholici doctores, Thomiſtæ, Scotiſtæ, Sorboniſtæ, Ieſuitæ de ſecundo conſentiunt, & propterea varijs licet concertationibus diſtracti, tamen in eâdem & indiuiſâ Eccleſia communione permanent. Ergo vt explores, an Ianſenius defendendæ gratiæ efficacis profeſſione ſit immunis, illud indagandum quo pacto ipſam defendat, tanquam Caluinus, an tanquam catholici doctores.*

Hactenus, mi Pater, belliſſimè principia poſuiſti. Itaque nos hîc tibi nihil omninò refragantes habebis. Perge igitur.

Digitized by Google

V.

Primum Iudicium Annatinum.

CAluinus ita gratiam efficacem defendit, vt ab illâ nullam aliam nobis relinqui libertatem putet, niſi eam quæ dicitur à coactione; cæterùm ab iſtâ gratiâ agendi neceſſitatem imponi, quæ poteſtatem auferat reſiſtendi quamdiu gratia perſeuerat.

VI.

Subſcriptio.

HÎc paulisper quæſumus ſubſiſte, mi Annate, & nobis expedi quo pacto quis hunc à ſe Caluini errorem poſſit amoliri, nimitum eo ſimpliciter, apertè, & ſincerè damnando. Bene habet. Igitur iam te iudice Caluiniano errore liberati ſumus: hunc enim ſimpliciter, ingenuè, & apertè damnamus, reijcimus, execramur. Quid vltra poſtulas? Vt non modò de gratiâ efficaci non Caluinianè ſentiamus, ſed etiam vt catholicè? Præſcribe ergo quid ſit catholicè gratiam efficacem defendere.

VII.

Secundum iudicium Annatinum.

CAtholici doctores inter ſe conſentiunt, gratiam per ſe efficacem ita regere voluntatem, vt vim & poteſtatem reſiſtendi ei non adimat: ita vt hæc duo inter ſe componantur, gratia in voluntate, & in eâdem voluntate ſub gratiâ conſtitutâ ſufficiens non conſentiendi poteſtas: nec dubitant quin hic verus ſit Concilij Tridentini ſenſus in iſtis verbis, poteſt diſſentire ſi velit.

VIII.

Subſcriptio.

ITerùm quærimus quo pacto quis fidem facere poſſit, hanc ſibi doctrinam probari? An aliter quàm ingenuâ & ſimplici ſubſcriptione? Tollantur ergo vanæ concertationes; ſubſcribimus enim & ſincerè profitemur, remanere cum ipsâ gratiâ efficaci diſſentiendi poteſtatem. Verùm ex omnium Thomiſtarum doctrinâ adiungimus, ſeu potiùs explicamus quæ tu inuoluis, eam vim eſſe gratiæ prædeterminantis vt phyſicè ſemper & infallibiliter efficiat, non vt voluntas diſſentire non poſſit, ſed vt nolit. Relinquit ergo diſſentiendi poteſtatem, aufert diſſentiendi voluntatem: hoc eſt, cum ipsâ gratiâ pacificè conſiſtit diſſentiendi poteſtas, conſiſtere non poteſt diſſentiendi voluntas. Nam, vt ait Aluares diſp. 72. num. 4. *Quando motio Dei eſt efficax, liberum arbitrium infallibiliter conſentiet. Etenim hoc operatur gratia in libero arbitrio, quod cùm poſſit diſſentire, non diſſentiat; cuius ratio eſt quam aſſignat S. Thomas. 1. 2 qu. 112. art. 3. Nam intentio Dei deficere non poteſt. Vnde ſi ex intentione Dei mouentis eſt, quòd homo, cuius cor mouet, conſentiat & conſequatur gratiam, infallibiliter eam conſequetur, & neceſſariò, neceſſitate infallibilitatis, non autem ex neceſſitate abſolutâ.* En doctrinæ noſtræ circa gratiam efficacem ſinceram expoſitionem.

Iam ſi quæras quo pacto Concilij Tridentini locum accipiamus, non alium interpretem adhibebimus, quàm illum Societatis veſtræ coryphæum Dionyſium

Petauium. Audi ſi placet illum loquentem tom. 1. l. 9. p. 602 & nos ſodali tuo ſuccinentes amplectere. *Illud quod per Chriſti merita tribuitur donum, non ſolum dat poſſe ſi velint, ſed etiam velle quod poſſunt. & eſt tale vt eo dato non niſi perſeuerantes ſint, id eſt, vt certò, & quod in ſcholis dicitur, infallibiliter perſeuerent, tametſi liberè gratiæ illi donóque conſentiant, non neceſſario; ſed ita vt diſſentire poſſint ſi velint, quod Tridentina ſciſcit Synodus, quamuis vt non diſſentire velint, eodem illo perſeuerantiæ dono perficitur.* Ergo etiam hîc tibi planè ſatisfaciamus neceſſe eſt. Tuæ enim doctrinæ ſine exceptione ſubſcribimus. Supereſt tertium caput, quod ſic expreſſiſti.

IX.

Tertium Iudicium Annatinum.

IN hoc quoque capite catholici Doctores conſentiunt. gratiam ſub efficacis formalitate non eſſe ita ad bona opera neceſſariam, vt non poſſit ſine hâc eſſe ſufficiens, omnemque largiri poteſtatem, quæ neceſſaria eſt ad hoc vt quod iubet Deus nobis poſſibile ſit, quamuis illud reipsâ non præſtemus. Ex quo fit vt vitio noſtro hac gratia effectu careat.

X.

Explicatio & ſubſcriptio.

ETſi, mi Annate, hîc doctrinam tuam conſultò obſcuraſſe videri poſſis, vt nos ab eâ amplectendâ deterreres, quia tamen verba tua ſignificas eo ſenſu accipienda qui Thomiſtarum doctrinam nihil lædat, nec me vtique lædere poſſunt, nec vllum Auguſtini diſcipulum. Nam illi circa quinque propoſitiones cum vulgaribus Thomiſtis planè conſentiunt. Nihil eſt ergo quominus eodem ſenſu quo illi tuum illud tertium caput approbem: imò nihil neceſſe eſt id à me iam fieri, cùm in primâ Diſquiſitione iam fecerim, apertéque dixerim, duplex eſſe gratiæ genus, aliud efficax, aliud inefficax: hoc idem prorſus eſſe atque illud quod Thomiſtæ auxilium ſufficiens vocant, eoque mandata fieri verè poſſibilia, etiam cùm illa reipsâ non præſtamus; adeóque hanc gratiam ſuo nonnunquam effectu carere. Hæc omnia omnes Auguſtini diſcipuli toties iterarunt, vt mirum ſit vos adhuc aduerſus eorum voces obſurdeſcere.

XI.

Thomiſtarum, quos orthodoxos agnoſcit Annatus, de gratiâ efficaci pronunciata.

CÆterùm, mi Annate, quemadmodum in verbis tuis inuolutam Thomiſtarum ſententiam probaui, ſic eam paulò enucleatiùs hîc à me proferri, ne fraudi detur locus, quæſo boni conſulas. Hæc verò ad iſta dogmata, quæ cum illis aduerſus ſodalitium tuum tuemur, ferè redigitur. 1. Gratiam efficacem ad omnia pietatis opera, & ad ipſam orationem neceſſariam eſſe. Nam vt rectiſſimè Aluares diſput. 55. num. 13. *Præter vocationem ſufficientem, quæ tribuit voluntati poſſe conſentire, requiritur etiam, vt actualiter conſentiat, vocatio efficax quâ fiat conſentiens.* Et adhuc clariùs paulò ſuprà num. 6. *Nulla diſpoſitio remota ad gratiam haberi poteſt ex ſolâ facultate naturæ, ſiue ſit petere, ſiue deſiderare ipſam gratiam, ſiue quodlibet aliud: ſed ad illam neceſſariò requiritur* SPECIALE AVXILIVM PRÆMOVENTIS GRATIÆ.

Digitized by Google

Secundò huius tam neceſſariæ gratiæ ea vis & efficacia eſt, vt ait Aluares diſp. 23 *vt hæc duo ſint incompoſſibilia : quòd Deus auxilio efficaci moueat liberum arbitrium ad conſenſum ; & nihilominus liberum arbitrium diſſentiat. Alias enim non ageretur à gratiâ efficaci indeclinabiliter & inſuperabiliter.*

Ac de efficaci quidem gratiâ ita ſentimus. De inefficaci verò noſtram ſententiam habes *Diſqu. 1. art. 5* Tantùm hîc duo nominatim annotabo.

1. Etſi hæc poteſtatem afferat obſeruandi mandata, tamen iſtam poteſtatem talem non eſſe, vt complectatur omnia ad agendum neceſſaria. Nam illud, mi Annate, deuores oportet ex Nauarretta tom. 2. contr. 19. *Quod Suares dicit, auxilium ſufficiens includere in ſe omnia quæ ſunt neceſſaria ad operationem, falſum eſt, & contra diuum Auguſtinum* Et ibidem. *Non continet auxilium ſufficiens quicquid per modum principij eſt neceſſarium ad illam operationem.*

2. Etiam gratiam ſufficientem ſemper illum operari effectum, ad quem abſolutâ Dei voluntate ordinatur. Rectè enim idem Aluares diſp. 80. *Omne auxilium ſufficiens comparatione vnius actus ſemper eſt efficax reſpectu alterius, ad quem efficiendum decreto abſoluto diuinæ voluntatis deſtinatur.* Vnde generatim omnis gratia dici efficax poteſt, & rurſus diuidi in efficacem ſecundum quid, quæ eadem ſufficiens vel excitans dicitur; & efficacem ſimpliciter & propriè. Eia, mi Annate, quid iam habes quod ſuccenſeas? An hoc fortè nobis ſuccenſes, quòd ſuccenſendi cauſas præcidimus? Nec modò leuem controuerſiam ſuper quinque propoſitionibus reliquam eſſe docemus: ſed planè nullam. Nullam, nullam, inquam, inuenies, Pater Annate, quantumuis omnes ingenij tui neruos intendas, dum Thomiſtarum ſententiam vt facis, orthodoxam fateberis. Atque adeò experire: enitere vt verbis ab omni ambiguitate remotis quæſtionis caput aſſignes. Si feceris, mi Annate, viceris. Quæ conditio æquior cuiquam offerri poteſt, quàm vt clarè apertèque enuntiet quod obtinere nititur? Et nobis peruicaciam obiectas, qui tibi morigeri ſumus plus fortaſſe quàm velles. Et hæreſim in Eccleſiâ eſſe dictitas, cùm nullam de certo dogmate diſceptationem poſſis oſtendere. Priùs ergo reſponde huic argumento : Nulla certa hæreſis ſine certâ controuerſiâ. At nulla in Eccleſiâ certa controuerſia. Ergo nulla hæreſis.

XII.

Annati ſententiâ victus Annatus.

NOn vereor igitur, mi Pater, quam de nobis iam ſententiam pronunciaturus ſis. Iam tu illam pronunciaſti, cùm tam accurato diſcrimine Caluinianum errorem à catholicâ fide diſtinxiſti. Quiſquis enim Caluinum, vt à te explicatur reijcit, te iudice, Caluinianus non eſt. Quiſquis catholicam fidem ex ore tuo amplectitur, te iudice catholicus eſt. Ita ſi nos vt hæreticos pergas inceſſere, non tàm nobis turpiſſimi criminis notam inures, quàm tibi iniuriæ, inconſtantiæ famam apud homines, culpam apud Deum acceſſis. Huius iudicium, mi Annate, nimis abeſt ab oculis tuis. Aliter ageres, ſi de illo ſeriò cogitares. Quam enim tandem Deo rationem redditurus es, cùm exprobrabit tibi tot ſeruorum ſuorum famam inaniſſimo hæreſeos crimine conſciſſam : proiectam in periculum ſchiſmatis Eccleſiam : viliſſimis, imò nullis quæſtiunculis turbatam fidelium pacem : deluſam artibus tuis ſummi Pontificis æquitatem, cuius aures, heu vobis nimiùm credulas, innumeris quotidie mendacijs oneratis? Non agitur

de Ianſenio. Ille in tuto locatus non iam veretur humanum diem. De nobis agitur, quibus orbe Chriſtiano inſpectante Caluinianum ſenſum obijcere non dubitas. Etiamne id nobis imperabis, vt reclamante conſcientiâ hunc errorem à nobis defenſum agnoſcamus, quem totâ mente ſemper repudiauimus? Nimis, nimis hoc durum eſt, Pater Annate, vt falſum crimen agnoſcendum ſit, ne falsò accuſaſſe videaris.

XIII.

Iteratâ reſponſione eliditur Annatinus de ſenſu Ianſenij Cauillus.

QVid afferes igitur quominus illa hæreſis, quam nobis obiectabas, planè euanuerit? Iterumne ad Ianſenij ſenſus cauillationem recurres, & ad tuum illud ſophiſma: Ianſenianus ſenſus eſt Caluinianus: at Ianſenianum ſenſum defenditis: ergo Caluinianum? Deus immortalis! Adeóne homines ex odio & cupiditate immutari, vt nullum in ijs non dicam humanitatis, ſed rationis veſtigium agnoſcas? Nam tu, ſi homo eſſes, mi Annate, illo potius modo argumentum tuum contexeres: Ianſenianus ſenſus eſt Caluinianus: at damnatis ſenſum Caluini: ergo damnatis ſenſum Ianſenij. Debueras ergo nobis non Caluinum obijcere probatum, ſed Ianſenium deſertum. Certè enim Ianſenianus ille ſenſus aliquo dogmate continetur, non nudis illis vocibus quæ nihil ex ſe ſignificant. Hoc dogma tu ipſe definis, circumſcribis, explicas, & in Caluiniano errore ſitum doces. Nos illud dogma reijcimus. Ergo reijcimus ſententiam illam, quam tu Ianſenianam appellas. At quidam eam negant eſſe Ianſenianam. O miram hæreſim, & antè inauditam! Duo homines eandem omnino ſententiam tuentur, nempe Thomiſticam, eandem ſententiam damnant, nempe Caluinianam: eò ſolum diſcrepant, quod alter Caluinianum ſenſum appellat Ianſenianum, & ideò damnat: alter ſententiam Thomiſticam, vtrique probatam, appellat Ianſenianam, & ideò verbulum illud non damnat: ob hoc vnum diſcrimen hic hæreticus, ille catholicus.

Cur ergo non intelligis, Dialectice ſenex, puerilis argumentationis tuæ vitium, duplicemque ſub his verbis Ianſeniani ſenſus notionem ſupponi, aliam à me, aliam à te; Thomiſticam à me, à te Caluinianam? An tantum illius nominis virus eſt, vt quodcunque demum Ianſeniani ſenſus voce afficiatur, etſi cæteroquin orthodoxum, ſtatim euadat hæreticum? Quid ſi mihi perſuadeam eundem eſſe Molinæ & Ianſenij ſenſum? Iamne tuus Molina hæreticus fieret? Iniurius in te mihi viderer, mi Annate, ſi te fingerem tam abſurdum. Ecce quidam ſibi perſuaſerunt Ianſenium nihil omninò à vulgari Thomiſtarum doctrinâ circa quinque propoſitiones diſſidere. Quis non videat nihil fieri poſſe dementius, quàm ſi quis eâ re ipſos hæreſeos inſimulet? At ſtultè ſibi perſuaſerunt. Stultos igitur voca, catholicos fatere: quanquam iam oſtendam tibi vnde ſtultitiam iſtam hauſerint. Hauſerunt enim non modò ex multis Ianſenij locis, quorum nonnulla 2. Diſquiſitione protulimus; ſed etiam ex Patre Palauicino, Romano Ieſuitâ, viro in iſtis rebus & intelligente & moderato. Audi ergo quomodò ille Ianſenium cum Thomiſtis coniungat, de gratiâ ſufficiente loquens. *Primum*, inquit Tr. d. Grat. an. 1645. in Col. Rom Diſp. 4. artic. 4. *aſſerunt communiter Patres Dominicani & idem reipsâ docet Ianſen. lib. 3 de Gr. cap 5. cùm inficiaretur dari gratiam aliquam ſufficientem, ſubdit eam concedi poſſe, ſi admittatur in eo ſenſu in quo eam admittit Aluares, cæterique nobis aduerſarij in quæſtione de Auxilijs; vt nimirùm*

Digitized by Google

det quidem poſſe, non tamen ſit ſufficiens ad agendum, niſi aliquid aliud addatur ex parte Dei; adhuc tamen non eſſe veram Chriſti gratiam. Contraria eſt doctrina Societatis, pro quâ ſit concluſio.

Hinc ille in votis ſuis eâdem cenſurâ Ianſenium perſtrinxit, quâ idem Aluarem perſtrinxiſſet. Erroneum dixit illius ſenſum, quia Thomiſticum: hæreticum nunquam dixit, quia Thomiſtas hæreticos dicere nondum audetis. Quid quòd ille ſuper quartâ propoſitione ſenſum Ianſenij diſertis verbis abſoluit, & immunem iudicat à cenſurâ? Hîc quæſo reſponde, Pater Annate. Cùm Palauicinus ſenſum Ianſenij immunem iudicabat à cenſurâ, an ille Caluinianus erat, an blaſphemus, an hæreticus? Non opinor. Quare ergo vt catholicum defendebat, quod tu Caluiniani erroris accuſas, niſi quia aliter quàm tu Ianſenium interpretabatur? Sentiſne igitur non propterea quenquam Caluino adhæreſcere, quia Ianſenium defendat, alioquin Romanum illud iudicium dimidio ferè Caluiniſtarum numero conflatum fuiſſet. Solàm Molinæ & Suareſij ſufficientem gratiam à Ianſenio explosam.

XIV

Cæterùm hoc Palauicini tui loco admoneor, vt obiter hîc aperiam quantopere credulis lectoribus hoc ſufficientis gratiæ nomine ſciens vel imprudens imponas. Scilicet nihil crebriùs in ore habes, vt tibi Dominicanos adjungas, quàm gratiam ſufficientem Thomiſtarum à Ianſenio quaſi monſtrum eſſe exagitatam. At in hoc, mi Annate, longiſſimè erras. Illa enim gratia ſufficiens, quam vt monſtrum inſectatur Ianſenius *t. 3 l. 3. c. 3* non eſt illa Thomiſtica, quam ab Auguſtino libenter admiſſum iri docuerat cap. 1. ſed ſodalium veſtrorum, Suariſque præcipuè *incongrua gratia*, quæ lato limite à Thomiſticâ diuiditur. Hoc verò tam manifeſtè non innuit ſolùm, ſed expreſsè teſtificatur, vt mirum ſit vos tam putidam criminationem toties iteraſſe. Quamobrem, mi Pater, ne vel te, vel alios fallas, ſic habeto: Quoties Ianſenius gratiam ſufficientem explodit, non aliam intelligi, niſi Molinianam aut incongruam Suareſianam. Idem de cæteris Auguſtini diſcipulis affirmo, quibus in iſta gratiâ ſufficiente Thomiſticâ nihil diſplicet præter nomen, quo vos ad Molinam fouendum abutimini. At ſi ſatis innotuerit, non eam hoc verbo ſignificari gratiam quæ complectatur omnia ad agendum neceſſaria, nihil iam erit cur non id nominis facilè admittatur, & hoc ſenſu *gratia ſufficiens* omnibus iuſtis volentibus & conantibus concedatur. Quamobrem, vt dixi, res iſto nomine à Thomiſtis ſignificata probatur ab omnibus: ac verbum ipſum antè Moliniano veneno perpurgandum, quàm in Eccleſiam inuehatur; aut certè cùm eâ cautione vſurpandum, vt Moliniſticus ſenſus expreſsè rejiciatur.

XV.

Refellitur alia fallacia Annatina de ſenſu legitimo.

EX his ſimiliter corruit aliud tuum, in quo non mediocriter tibi places, argumentum, ſeu veriùs ſophiſma. *Quinque propoſitiones*, inquis, *in ſenſu legitimo à quibuſdam Doctoribus defenſæ ſunt: at damnatæ ſunt in ſenſu legitimo: ergo damnatæ ſunt eo ſenſu, quo defenſæ ab illis ſunt.* Hic etiam *legitimi ſenſus* æquiuocatione nos illudis; nec aliter argumentaris, quàm ſi quis ita concluderet: Legitimum Honorij ſenſum damnauit ſexta Synodus: at legitimum Honorij ſenſum tuetur Bellarminus: ergo ſexta ſynodus damnauit ſenſum, quem tuetur Bellarminus: ergo Bellarminus hæreticus eſt. Siccine, mi Pater, in Dialecticis ope-

Digitized by Google

ram tuam diutinam conſumpſiſti, vt adhuc iſtius argumenti vitium non percipias, nec intelligas in *ſenſus legitimi* voce latere fallaciam? Alius enim prorſus legitimus ſenſus, quem Pontifex damnauit; alius legitimus ſenſus, quem illi defenderunt. Quis enim ille ſenſus ab illis Doctoribus propugnatus? Audiamus te ipſum eorum verba referentem: *Autor*, inquis, *libri de gratiâ victrice ait, propoſitiones eſſe veras, & maximè catholicas in ſenſu gratiæ efficacis; atque hoc ſolum ſenſu à Ianſenio defendi.* Ecce quid ſit ille *ſenſus legitimus*, doctrina nempe de gratiâ efficaci, quam tu veram & orthodoxam fateris. Hanc illi in quinque propoſitiones includi poſſe exiſtimarunt. Nec ſoli, mi Annate, ita ſenſerunt. Præcipui è Conſultoribus idem quod illi cenſuerant; nec tamen Caluiniani erant, aut vllâ ſiniſtrâ vnquam opinione aſperſi ſunt. Contrà Conſultores alij numero plures ſenſum legitimum propoſitionum à gratiâ efficaci planè ſegregatum eſſe contenderunt. His aſſenſus eſt ſummus Pontifex, ipſi orbis Chriſtianus. Quid ſequitur? Nempe hoc vnum; gratiæ efficacis doctrinam in ſenſu propoſitionum includi non debere, omninóque ſentiendum, hunc gratiæ efficacis ſenſum non eſſe legitimum quinque propoſitionum ſenſum. Quod illo argumento tuo benè conuincitur. Summus Pontifex non damnauit gratiæ efficacis doctrinam. At damnauit ſenſum legitimum quinque propoſitionum. Ergo doctrina gratiæ efficacis non eſt ſenſus legitimus quinque propoſitionum. At ſenſus ille, quem Doctores tuebantur, nihil aliud erat quàm doctrina efficacis gratiæ. Igitur ſenſus illorum à ſummo Pontifice damnatus non eſt. Hoc ſolum ergo ipſis exprobrare potes ſenſum illum quem legitimum dixere, ſententiâ ſummi Pontificis illegitimum, & alienum à propoſitionibus eſſe iudicatum. Quod honori & reuerentiæ ſummi Pontificis facilè dabunt.

XVI.

Ridiculè implicitam Auguſtinianorum ſententiam inſectantur Ieſuitæ, cuius explicitæ & non ambiguis verbis expreſſæ damnationem extorquere non poſſunt.

CErniſne, Pater Annate, rationes tuas ſponte diſſilire? Sed pauliſper ſubit hoc loco mirari fraudulentum Societatis inſtitutum. Quorſum enim nos aſſiduè *legitimi ſenſus*, *Ianſeniani ſenſus* vocibus pulſat & obtundit? Non obtegimus, non reticemus ſenſus noſtros, imò eos planiſſimis verbis enunciamus. Non deeſt vobis gratia apud Reges, apud multos Epiſcopos, apud ſummum denique Pontificem. Quin iam igitur omiſſâ illâ futili de *Ianſeniani ſenſus* vocibus concertatione, ſententiam noſtram noſtris verbis expreſſam apud ſummum Pontificem, vel apud Epiſcopos Galliæ accuſatis? Si iam illam implicitam damnauerunt, vt contenditis, libentiſſimè vtique explicatam damnabunt.

Agite ergo & enitimini, Ieſuitæ, vt in aliquâ Bullâ hæc verba orbis Chriſtianus legat: *Hæc propoſitio; Quibuſdam iuſtis gratiæ excitanti & Thomiſtico ſenſu ſufficienti renitentibus non adeſt gratia efficax, neceſſaria ad benè agendum, ſiue ſine quâ non adſunt omnia ad agendum neceſſaria, eſt hæretica, blaſphema, & impia.*

Facite vt legamus: *Hæc propoſitio; Duplex eſt gratiæ genus: alia efficax, alia inefficax. Huic ſemper cum ſola eſt reſiſtitur, illi nunquã. Vtraque verò in eo conuenit, quod ſemper efficax ſit reſpectu illius effectus ad quem abſolutâ Dei voluntate ordinatur, eſt hæretica.*

Facite vt legamus: *Hæc propoſitio; Ad merendum & demerendum in ſtatu na-*

tura

tura lapſa non requiritur indifferentia Moliniana, quâ voluntas ita poteſt velle & nolle, vt non modò cum gratiâ efficaci poteſtas diſſentiendi cohæreat, ſed etiam actus contrarius; eſt heretica.

Facite vt legamus: *Hæc propoſitio; Semipelagiani in eo errabant, quòd negarent fidem ita eſſe donum Dei, vt nemo credat vt oportet, niſi cui per gratiam efficacem fides ipſa donetur; eſt heretica.*

Facite demùm vt legamus: *Hæc propoſitio; Chriſtus non eſt mortuus vt omnibus reprobis gratias Moliniano ſenſu ſufficientes impetraret, quæ ſine efficacis auxilio in actum prorumpant; heretica eſt & blaſphema.*

XVII.

Apoſtolica & Auguſtiniana gratiæ efficacis doctrina, Ieſuitarum in eam machinationibus confirmatur & illuſtratur.

EIuſmodi Bullam, Pater Annate, non timemus ne vnquam à ſummo Pontifice Ieſuiticæ artes eliciant, & propterea triumphos tuos, vanaſque victorias irridemus, ſeu potiùs miſeramur. Nunquam enim fortè illuſtriori exemplo comprobauit Deus, quanta ſit firmitas veritatis, & quàm inanes ſint hominum in illam inſurgentium conatus. Ecce per duodecim annos conjurata in gratiam efficacem Moliniſtarum natio nullas artes, nullas machinationes ad eam euertendam omittit: Regibus, Epiſcopis, ſummis Pontificibus obrepit; & tamen eadem doctrina validiùs in dies confirmatur; ab Epiſcopis quotidie probatur; Romæ vt cùm maximè floret; nec quiſquam eſt qui Moliniſta libenter audiat. Hoc tanto nobis ſolatio eſt, vt illos fluctus in nos concitatos ſecuri lætique proſpectemus. Non enim iam fides, non veritas periclitatur, quæ aduerſariorum etiam ore & teſtimonio ſancitur: non conſcientia noſtra, quæ nobis coram Deo hoc ſincerum teſtimonium reddit, nihil aliud nos in hâc materiâ ſentire, niſi quæ ſupra expoſuimus, quæque omnium Theologorum calculo tanquam orthodoxa comprobari certò ſcimus. Ergo famæ dumtaxat noſtræ, aut temporalium commodorum diſcrimen agitur, de quibus ſi quis vehementiùs ſollicitus ſit, & Chriſtiani & Theologi nomine ſit indignus. In hæc ſæuiant Ieſuitæ quantum volent. Nobis illorum fortunam optare nunquam ſubibit. Interim dum noſtra illorum calumniis obſcuratur fama, veritatis quam aduerſus illos tuemur, ſplendor clariùs eniteſcit. Ecquis enim non hanc certam, catholicam, ac diuinam doctrinam putet, quæ defenſoribus ſuis in ſummam inuidiam per falſas criminationes adductis, Ieſuitarum tamen impetum in excidium ſuum, & Principum & ſummi Pontificis gratiâ abutentium, ſuo robore ſuſtentat? aut quonodò vnquam huic argumento reſpondebunt Ieſuitæ? Si quid eſſet in doctrinâ ſuperiùs expoſitâ, quod vel leuiſſimam notam mereretur, non ei parceret ſummus Pontifex, Ieſuitarum operatione aduerſus illorum dogmatum defenſores exaſperatus. Sed nullum vnquam ex ſuprà poſitis capitibus expreſsè damnabit. Ergo nullum eſt damnatione dignum; nullum quod orthodoxum & ſanctum non ſit.

XVIII.

Cur Ianſenium multi Thomiſtæ damnare detrectant.

NImirum igitur accuſatione hæreſeos excidiſti, Pater Annate. Reſtat vt aliò impetum conuertas, ac nos dicas verè quidem Ianſenij ſenſum damnare,

quippe qui Caluinianum damnemus, quem eundem atque Ianſenianum putas; ſed ſiue pudore, ſiue ſtupore aut pertinaciâ hunc quem reii iamus errorem, noluiſſe hactenus appellare Ianſenianum. Hoc tantùm, mi Annate, potes dicere, ſi te ipſe audire volueris, nec à ratione deſciſſete. At hoc tamen caue ne dicas: nam eò ſi deſcenderis, hoc ipſo pax erit conſtituta quam odiſti. Parum enim admodum hac accuſatione mouebuntur aduerſarij tui, facilémque de ſe palmam hâc in parte tibi præbebunt, ac te in hac victoriæ ſpecie quàm voles exultare impunè permittent. Itaque per eos licet vt debellati Ianſenij ſibi tropheum erigat Societas: licet vt eos bardos, ſtupidos, pertinaces appellet. Deſinat modò commentitiæ hæreſeos formidine Eccleſiam ſollicitare. Quin etiam, niſi planè ſis intractabilis, facile erit de reliquis tranſigere. Quid enim reſtat, cùm tuum illum ſenſum Ianſenianum omnes damnent? Hoc vnum ſcilicet, vt eum Ianſenianum omnes appellent. Leuiculum negotium: iam enim de ſyllabis agitur, non de ſen u. Sed via tibi expeditam oſtendi viam, mi Pater, quâ non ægrè omnes adduxeris, vt te de Ianſenij ſenſu rectè ſenſiſſe non inuiti, ſed vltro fateantur. Dignare, mi Pater, dubitationibus illorum occurrere, & quoſdam ab ipſis euellere ſcrupulos quibus ab hac opinione retardantur: hos ne ignores, ſincere & ſimpliciter hîc expromam.

XIX.

Caluini doctrinam videtur damnare Ianſenius.

MAgnum poſtulas vt Ianſenium Caluino ſuccinere fateamur. Ego contrà, leuem hanc operam à te exigo, vt patienter auſcultes, cur hoc creditu valde ſit arduum. Difficile eſt enim, mi Pater, catholico Antiſtiti eam ſententiam tribuere quam expreſsè damnat & reijcit. Vbinam, inquis, id facit Ianſenius? Tomo 3. mi Annate l. 8. c. 21. *Hæc ſunt*, inquit, *quæ Eccleſia in Caluino quantum ad hanc ma eriam gratiæ & liberi arbitrij, improbauit. Primum eſt, quòd Caluinus negat eſſe in homine boni & mali electionem, &c. Secundum eſt, quòd Caluinus doceat gratiam ita mouere hominem vt non ſit ei liberum reſiſtere. Sic enim loquitur: Voluntatem Deus mouet, non qualiter multis ſæculis traditum eſt & creditum, vt noſtræ poſteà ſit electionis motioni aut obtemperare aut refragari. Auguſtino verò dominus ita mouet voluntatem, vt quamuis infallibiliter conuertatur & operetur, poſſit tamen motioni Dei refragari aut obtemperare. ſeu, vt Concilium Tridentinum loquitur, illi diſſentire ſi velit. Potentia quippe diſſentiendi non repugnat actuali gratiæ motioni, & conſenſui, quamuis fieri nequeat vt actualis diſſenſus cum actuali Dei motione iungatur.* Ecce Caluini dogma expreſsè damnatum, vt Eccleſiæ & Auguſtino contrarium. Ecce ſub actuali gratiâ permanentem diſſentiendi poteſtatem.

XX.

Thomiſtarum doctrina à Ianſenio explanata & comprobata.

NEc verò hoc vno loco, ſed integris capitibus ex profeſſo docet & inculcat, & in primis capite ſuperiori, vbi ſic Thomiſtarum doctrinam explanat, vt vix vlli Thomiſtæ eam luculentiùs expoſuerint. *Dicimus igitur*, inquit, *liberum arbitrium quantumcunque vehementi atque efficaci gratiæ delectatione præuentum atque determinatum ad faciendum bonum, adhuc tamen poſſe bonum non tantùm non facere, ſed etiam malum. Verum eſt enim iſtud, non quidem in ſenſu compoſito, vt vulgò dici ſolet, ſed in ſenſu diuiſo; nimirum, quia eodem tempore, quo vo-*

luntatis arbitrium ſub gratia delectatione efficaciter eam mouente poſitum eſt , imò quo etiam actum voluntatis bonum facit , eſt in eâdem voluntate poteſtas illud non faciendi, imo peccandi ; non quod ceſſatio ab actu quem tunc elicit , aut actuale peccatum cum gratia delectantis influxu conſiſtere poſſit , quod ſenſus compoſitus poſtularet ; ſed quia ceſſandi & peccandi poteſtas cum eâdem gratiâ ſimul in eodem voluntatis arbitrio conjungi poteſt. Nam quamuis duo actus contrarij ſint oppoſiti , & in eadem voluntate ſimul eſſe non poſſint , poteſtates tamen ad oppoſita non ſunt oppoſita , nec ſibi inuicem, nec actibus oppoſitis , & in eodem ſimul ſubjecto ſiue agente , ſiue quieſcente commorantur. Sic ergo voluntas quantumcunque gratiæ ſuauitate capiatur , poteſt non agere id quò rapitur ; quia veram non agendi potentiam etiam ſub gratiâ rapiente retinet ; quamuis fieri nequeat, vt ipſa non actio cum gratia operatione in eâdem ſimul voluntate copuletur. Quin etiam Ianſenius diſertè aſſerit hanc eſſe mentem Tridentini Concilij. Attende enim quid adjungat : *Sic etiam iuxta Tridentinum homo recipiens inſpirationem , illam abijcere poteſt , & liberum arbitrium à Deo motum poteſt diſſentire ſi velit.*

XXI.

Aluaris doctrina Ianſenio conſona.

QVæſo igitur, Pater Annate, hunc laborem ſuſcipe, vt aliquo diſcrimine hanc Ianſenij doctrinam à vulgari Thomiſtarum mente ſecernas. Id enim perdifficile videtur. Quid enim aliud Ianſenius, quàm quod Aluarez his verbis diſp. 115. n.3. & 4 ? *Potentia ad vnum actum non repugnat potentiæ ad actum contrarium , nec etiam repugnat actui contrario. Actus autem contrarij repugnant inter ſe in eodem ſubjecto.* Et infra : *Notandum ſecundo , quòd cùm dicitur potentiam liberam eſſe , quæ poſitis omnibus requiſitis ad operandum poteſt operari & non operari , etiam in ſenſu compoſito , hoc dupliciter intelligi poteſt : primo vt compoſitio fiat inter prærequiſita ad operandum , & potentiam operandi & non operandi ; & tunc ſenſus eſt, quod potentia ad operandum & non operandum ſtat ſimul in eodem ſubjecto cum antecedenter prærequiſitis ad talem operationem ; & hic ſenſus veriſſimus eſt. Secundo modo poteſt intelligi , ita vt compoſitio fiat inter antecedenter prærequiſita ad operandum talem actum , & carentiam talis actus ; & tunc ſenſus eſt quòd omnia prærequiſita , etiam ex parte Dei , ad operandum talem actum particularem , & carentia eiuſdem actus , ſeu actus contrarius , poſſint eſſe aut aliquando ſint ſimul in eodem ſubjecto. In hoc ſenſu intendimus prædictam definitionem impugnare.* Et diſp 92. cum Moliniſtarum ſententiam ſic expreſſiſſet , *Quidam dixerunt . quod ſtante in homine quocunque auxilio præuenientis gratiæ ſecundum omnem realem virtutem & perfectionem quam habet vt venit à Deo , poſſit etiam in ſenſu compoſito diſſentire & non conuerti.* Mox num. 4. ſubijcit : *Contraria ſententia uera eſt, & de mente Sancti Thomæ, omniumque doctorum quos ſupra adduximus.* Idemque diſp.74 .num.6. *Liberum arbitrium motum à Deo auxilio efficaci, non poteſt illi diſſentire in ſenſu compoſito, ſed in ſenſu diuiſo, vt inferius patebit. Sequeretur enim quòd voluntas Dei eſſet inefficax , & impedibilis per hominis voluntatem : quod , vt Auguſtinus dicit, & nos ſupra oſtendimus , eſt impoſſibile.* Vides, mi Pater, non leuibus cauſis adductos fuiſſe, qui cum Patre Palauicino ſenſerunt, nihil ab Aluare circa 5. propoſitiones diſcrepare Ianſenium. Tu tamen , vt ingenioſus es , quædam certè diſcrimina deteges , vt nullus iam ſcrupulus à damnando Ianſenio quenquam retrahat.

XXII.

Occurritur argutijs Annatinis.

NEc verò me ad eam quæſtionem pertraxeris, mi Pater, vtrum poteſtas diſſentiendi, quæ cum gratiâ efficaci cohæret, ſit *ſufficiens, completa, proxima.* Hanc enim vno verbo ſic incido. Voces illæ, vt notat Aluarez diſp.117.n.11. ambiguæ ſunt,& alium apud Thomiſtas, alium apud Moliniſtas ſignificatum habent. Apud hos ea demum dicitur *poteſtas ſufficiens*, quæ nihil prærequirit vt in actum prodeat. Apud illos autem,etiam ea quæ nunquam cum actu conjungitur. Itaque ſi illis verbis exprimas eam poteſtatem quæ cum effectu aliquando conjungatur, quo ſenſu hæc verba ſolet vſurpare Ianſenius, certum eſt eam diſſentiendi poteſtatem, quæ cum gratia efficaci remanet, *nec proximam,nec ſufficientem* eſſe; nunquam enim cum actuali diſſenſu conjungitur, quamdiu gratia perſeuerat. At ſi quamuis aliam poteſt item in actu primo cogires, per me licet vt eam *ſufficientem, ſufficientiſſimam, completam, completiſſimam, plenam, pleniſſimam, expeditam, expeditiſſimam* dicas, & ſi velis trecenta alia nomina excogites, dummodò gratiæ efficaci nunquam actu & effectiuè diſſentiatur. Omninò ad iſtas cauillationes ſemel reſecandas in ſecundâ Diſquiſitione iam dixi, potentias illas nunquam cum actu conjunctas in ſummo gradu me ſemper conſtituere. Itaque, mi Pater, iuſtis gratiâ efficaci inſtructis potentiam non agendi quibuſlibet nominibus ornatam tribue quantum voles: & iiſdem gratia efficaci deſtitutis quamlibet bene agendi potentiam largire. Dummodò enim efficaci per ſe, & non ex ſcientiâ mediâ, gratiæ neminem actu diſſentire, & ſine illâ neminem bene agere fatearis, nihil omnino ſententiæ noſtræ aduerſaberis.

XXIII.

Cuius Theologo non licet quemlibet Ianſenij locum pro arbitrio damnatarum Propoſitionum loco ſupponere, idque temerariè ab Annato tentatum.

NIl neceſſe arbitror, mi Annate, in inuidioſâ, & niſi fallor infrugiferâ facti quæſtione operosè verſari, ac tuum illum indiculum diligentiùs excutere, in quo tu præpoſterè quædam Ianſenij loca cum 5. Propoſitionibus quaſi ſenſu congruentia componis. Quamquam hoc rectè & ſaluâ ſummi Pontificis, Epiſcoporúmque reuerentiâ poteram. Licet enim illi proprium & rigoroſum 5. Propoſitionum ſenſum in Ianſenio extare ſignificent, non tamen cuiuis priuato Theologo eam licentiam dederunt, vt quemlibet Ianſenij locum pro damnatis Propoſitionibus ſubſtitueret. Imò potiùs hoc omninò fieri non licere innuunt Galliæ Epiſcopi, qui in ſuâ Narratione Propoſitionum ſenſum non aliquo peculiari loco contineri, ſed ex totius doctrinæ compage reſilire aſſerunt.

Multo minus licet, mi Annate, quod tu feciſti; Auguſtini loca pro damnatis Propoſitionibus ſupponere, ipſa fœdè mutilare, & corrumpere. Multo minus licet Leſſianas ſententias diſtinctis apud Ianſenium characteribus expreſſas, & ab omnibus Thomiſtis in Leſſij ſenſu rejectas, à ſummo Pontifice conſecratas contendere. Verùm minutiorem illam diſquiſitionem nunc omittemus. Interim quædam generaliora hîc annotabo, quibus ſi reſponderis, tum ad preſſiorem diſputationem fortaſſe deſcendemus.

Digitized by Google

XXIV.

Propoſitiones in Ianſenio totidem verbis extare aſſeruit Annatus, nec promiſſo ſatisfacit.

IN primis, P. Annate, illud me malè habet, quod non ſatis hîc tuam ipſe liberas fidem. Ecquid enim excidit tibi quàm magnificè olim palam prædicaueris in Cauillis quinque illa damnata capita eſſe *propoſitiones indiuiduas & ſingulares totidem verbis in Ianſenio contentas*? Aut nobis igitur totidem illa uerba redde, vel inconſultum te promiſſorem fatere. At iniqui ſumus, qui à te *totidem illa verba* exigamus. Quaſi verò iniquum ſit, id à te exigere, quod tu promiſiſti, quódque omnibus ſemper ſæculis vſurpatum eſt. Ecquod enim exemplum afferes, aſſignatas nominatim alicui ſcriptori nonnullas propoſitiones tanquam ex eius libris *excerptas*, niſi *totidem verbis* ab illo ſcriptæ eſſent?

XXV.

Annati in aſſignandis æquiualentibus propoſitionibus inconſtantia.

FRuſtra igitur, mi Pater, ad æquiualentes propoſitiones confugis, omiſſis illis *totidem verbis*, quæ nobis repræſentare debebas. Verùm in his quoque, ne quid grauiùs dicam, parùm felix es. Primùm enim illud explicare decuerat, quod multos diu torſit, & etiamnum torquet. Si reuerà in Ianſenio erant Propoſitiones damnatis æquiualentes, cur non illæ potiùs Ianſenij verbis expreſſæ ſummo Pontifici oblatæ ſunt? Expediendum tibi ante omnia fuerat, mi Annate, intricatum iſtius conſilij myſterium.

Sed quæ tandem ſunt illæ tuæ propoſitiones æquiualentes? Vagæ, incertæ, volaticæ, ſine certâ ſede ac domicilio: nouæ ſingulis annis priſcis excluſis ſe ſe oſtentant, mox quaſi partibus ſuis peractis è proſcenio ſe ſubtrahunt, & aliis locum dant. Itaque, mi Annate, anno 1654. alias planè propoſitiones æquiualentes attuliſti, his depulſus ad alias nunc confugis. Verùm vt tunc tibi me non debuiſſe credere res ipſa docuit, ſic nihil ſatis firmum video, cur tibi nunc credam. Quid ſi enim ad duos annos alia loca Ianſenij proferas, an tunc quoque tecum ſententia mutanda erit? Non omnibus, mi Annate, tam mobile ac deſultorium iudicium contigit. Propria hæc virtus tua, quam tibi non inuidemus. Præſtat ergo diutius expectare dum in certis Ianſenij locis conſtiteris: nec tu nobis hanc dilationem denegare potes.

XXVI.

Vitioſæ Annati Argumentationes.

ESt aliud, mi Pater, quod valde in illo tuo indice eruditi homines reprehendunt; infirma ſcilicet & imbellis argumentandi ratio: nam ſi quis illud omne quod poſtulas tibi concedat, nihil tamen omnino promoueris. *Accommodari*, inquis, *poteſt damnatarum Propoſitionum ſignificatus certis illis Ianſenij locis.* Multi negant. Sed quid tum, mi Pater? Accommodari poteſt Arianorum hæreſis his Scripturæ verbis: *Pater maior me eſt.* Ergo re verâ illa Scripturæ verba continent Arianam hæreſim. Accommodari poteſt ſenſus ſecundæ Propoſitionis damnatæ;

Gratiæ interiori nunquam reſiſtitur, his verbis ſancti Auguſtini : *Gratia Chriſti à nullo duro corde reſpuitur, quia ideo tribuitur, vt cordis duritia primitus auferatur.* Ergo accommodandus. Sentiſne quàm iſta malè colligantur ? Nihil igitur haberes, etiamſi illud impetraſſes, iſtis Ianſenij verbis damnatarum Propoſitionum ſenſum accommodari poſſe. Illud illud, mi Annate, probandum eſt, hunc damnatum ſenſum verbis illis ſuis à Ianſenio accommodatum eſſe. Quis enim ſcriptor catholicus tam accuratè locutus eſt, vt nonnunquam ipſius verbis non peruerſus aliquis ſenſus affingi poſſit ?

Exemplo erit ille locus Ianſenij, quem vt quartæ Propoſitioni conſentaneum affers, ex to.1. l.8. c.6. *In hoc ergo*, inquit, *propriè Maſſilienſium error ſitus eſt, quod aliquid primævæ libertatis reliquum putarent, quâ ſicut Adam ſi voluiſſet poterat perſeueranter operari bonum. ita lapſus homo ſaltem credere poſſet ſi vellet; neuter tamen abſque interioris gratiæ adjutorio, cuius vſus vel abuſus relictus eſſet in vniuſcuiuſque arbitrio & poteſtate.* Huic tu loco ſenſum quartæ Propoſitionis aptas, nempe Caluinianum, quaſi Ianſenius hîc dicere voluerit, *Semipelagianos ideo fuiſſe hæreticos, quòd gratiam talem eſſe vellent, cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare:* Fatentur, mi Annate, aduerſarij tui, omni gratiæ reſiſti & obtemperari poſſe, ſiue illa ſit efficax, ſiue inefficax. Efficaci enim ſemper obtemperatur, & nihilominus ſemper reſiſti poteſt : inefficaci contrà, cum ſola eſt ſemper reſiſtitur, ſemper obtemperari poteſt. Hoc ſi neget Ianſenius, errat. Sed vnde concludis hoc ab ipſo Ianſenio negatum ? Poteſt, inquis, illius verbis accommodari ſenſus Caluinianus. At poteſt etiam accommodari catholicus, nempe gratiæ vſum vel abuſum non eſſe voluntati Moliniano modo ſubjectum : ita vt eadem gratia pro ſolo nutu voluntatis modò inefficax ſit, modò efficax ſine vllâ aliâ Dei ope. Hic ſenſus, mi Annate, ita catholicus eſt, vt contrarium Semipelagiani erroris damnauerit tota Congregatio de auxiliis in tuo Molina.

Hæc propoſitio, inquit, *& doctrina Patris Molinæ quatenus docet efficaciam auxilij diuini pendere ab effectu & libertate arbitrij humani, non autem ab ipſo auxilio prout à Deo venit, & ex modo motionis diuinæ, videtur tradita à Semipelagianis. vt licet videre in Epiſtola S Hilarij ad S. Auguſtinum : aſſeritur autem à Molina contra expreſſam ſententiam S. Auguſtini libr de corr. & grat.*

Demus, mi Pater, vtrumque ſenſum admittere verba Ianſenij. Sint ergo hæretica ſi cum Caluino potentiam diſſentiendi negent : ſed catholica erunt, ſi cum Congregatione de auxiliis Moliniſticam gratiam Semipelagiani erroris accuſent. At tu cur tuo iure in pejorem partem accipis ? Cur ad Caluini ſenſum detorques ? Debueras ergo aliqua loca proferre, ex quibus conſtaret Ianſenium hæc verba Caluiniano ſenſu vſurpaſſe. Nihil enim certiùs hoc principio : *Ex ſolis verbis quæ duplicem ſenſum habere poſſunt, quorum alter verus ſit, alter falſus, conſtare non poteſt, malo illa ſenſu accipienda.*

Diſce igitur, mi Pater, accuratioris dialecticæ leges. Si velis hunc locum quem profers, hæreticum probare, alia conquire, quibus doceas non ſolum hîc Molinam rejectum eſſe à Ianſenio, ſed Caluini errorem comprobatum, quod ex ſolis illis locis, vt multum, ambiguis nunquam elicies. Omnino enim in Semipelagianis ſolum videtur culpare Moliniſmum. vt cum to.3. l 3. c.1. conſtituta Molinianæ gratiæ notione, in eo præcisè quod nullum aliud Dei auxilium requirat, ſic deinceps Semipelagianorum exprimit errorem : *Proſcripti ſunt Maſſilienſes*

non aliam ob cauſam, niſi quia tale auxilium homini ſufficere putarent, adeoque NVLLVM ALIVD *adjutorium ad credendum actu ex parte Dei eſſe neceſſarium.*

XXVII.

Damnati quinque Propoſitionum ſenſus genuina nota.

FRuſtra ſenſum illum damnatarum Propoſitionum in Ianſenio quæris, mi Annate, niſi priùs damnatum illarum ſenſum qualis ſit noueris. Hunc verò ne erremus quibuſdam notis indicarunt tum ſummus Pontifex, tum Epiſcopi Galliæ; quas notas vbi non repereris, ibi ſcito ſenſum illum damnatum minimè reperiri. Has etſi iam delibaui primâ Diſquiſitione, tamen iterùm hîc clariùs indicabo, vt ex his eruditi lectores de tuo indiculo poſſint ſtatuere.

PRIMA NOTA.

In primis teſtantur Epiſcopi variis narrationis ſuæ locis præſertímque p. 15. *hunc ſenſum damnatum, eſſe proprium & germanum iſtarum Propoſitionum ſenſum.* Idem loquuntur Romani Conſultores qui ſemper *proprium & rigoroſum ſenſum* damnant. Hinc ſtatuitur illud axioma.

Quæcumque propoſitio non continet rigoroſum & proprium ſenſum alicuius ex propoſitionibus, hæc non continet ſenſum damnatum illius propoſitionis.

SECVNDA NOTA.

Declarant Epiſcopi Galliæ ſenſum illum damnatum eſſe Auguſtino contrarium. Hinc elice aliud axioma.

Nulla propoſitio Auguſtino & Ianſenio communis continet damnatum Propoſitionum ſenſum.

TERTIA NOTA.

Declarat Romana Inquiſitio: aſſentiuntur Epiſcopi: omnes Vniuerſitates conſentiunt, Thomiſtarum doctrinam Innocentij Conſtitutione nullâ in re violatam. Inde collige tertium axioma.

Nulla propoſitio Thomiſtis & Ianſenio communis continet proprium & damnatum ſenſum Propoſitionum.

QVARTA NOTA.

Speciatim declarauit ſummus Pontifex Innocentius gratiæ efficacis doctrinam, prout à Thomiſtis defenditur, minimè decreto ſuo vllâ authoritate ſpoliatam, ac de hoc capite tota Eccleſia conſentit. Hinc naſcitur quartum axioma.

Quæcumque propoſitio continet ſolam gratiæ efficacis, prout à Thomiſtis defenditur, aſſertionem, damnatum illum ſenſum non continet.

QVINTA NOTA.

Teſtantur Epiſcopi in Narratione ſuâ hunc ſenſum damnatum à nullo ante Baïum & Ianſenium eſſe traditum, adeóque illum omnibus ſcholaſticis aduerſari. Inde colligo 5. axioma.

Nulla propoſitio Scholaſticis vſitata, trita, & probata continet damnatum illum ſenſum Propoſitionum.

SEXTA NOTA.

Damnatus ille ſenſus à ſummo Pontifice reprobatur, ab Epiſcopis proſcribitur, totâ Eccleſiâ hæreticus iudicatur. Sequitur inde ſextum axioma.

Nulla propoſitio quam vulgo Theologi nemine improbante defendunt, continet damnatum illum ſenſum.

Digitized by Google

His notis, mi Annate, probè perſpectis, certiùs in explorando ſenſu Ianſenij verſabere: non perſpectis ſemper errabis.

XXVIII.

Concluſio.

MActe igitur animo, mi Pater, & curſum parum feliciter inſtitutum felicius perſequere. Non ingratam nobis, nec Societati tuæ inutilem operam nauaueris, ſi fugitiuas illas propoſitiones tandem è latibulis ſuis extraxeris. Nam quod ſimpliciter & libere dicendum ſit, tu quoque, mi Annate, ieiunius adhuc in hoc argumento verſatus es, magiſqe ad rudem imperitorum leuitatem, quàm ad eruditorum certum limatumque iudicium, elaboraſſe videris. Sed tu, credo, quæ per incuriam exciderunt, monitus emendabis, & inſtructior redibis in prælium. Quin ne tibi aulicis occupationibus valde diſtricto, nimis oneris videar imponere, vnum hoc à te contendo, vt quæ de prima Propoſitione in altera Diſquiſitione diſputaui, refellenda ſuſcipias: hanc enim ideò cæteris omiſſis accuratius pertractauimus, quod ex ipſa reliquæ necterentur. Vbi huic reſponderis, tum tibi de quatuor aliis reſponſio non deerit.

Verùm ſi quid, vt vehementer aueo, reſcribere digneris, facito quæſo, vt meos ſenſus impetas, non alienos affingas. Quæſtionem illam generalem, an propoſitiones ſint in Ianſenio, necne, prorſus omitto. Sed loca illa quæ profers, damnatis propoſitionibus eſſe æquiualentia nego. Hinc ſequitur, te propoſitiones in Ianſenio non reperiſſe: non ſequitur, neminem alium poſſe reperire. Fortaſſe id præſtabunt alij acutiores & diligentiores: non enim ſolus homo es, ſed vnus è multis.

Non continebis te tamen, ſat ſcio, quin me ſi non hæreticum, certè hæreſeos fautorem appelles. Aſt ego hoc tibi in antecеſſum repono: Nemo hæreſi fauere poteſt quæ nulla eſt: at nulla in Eccleſia noua hæreſis: nulli ergo nouæ hæreſeos fautores. Quorſum igitur tot decreta, tot Epiſtolæ, tot conciones, tot libelli? neſcio, mi Pater. Vnum hoc ſcio, quænam iſta eſſet hæreſis, quam vos *ſenſus Ianſeniani* hæreſim dicitis, neminem adhuc me reperiſſe qui noſſet. Incredibile, inquis, fictitiæ hæreſeos laruâ Eccleſiam iactari. Incredibilius, mi Pater, eſſe quandam hæreſim, quam nemo verbis perſpicuis nec ambiguis poſſit exprimere, quam ignorent & qui accuſant & qui accuſantur; cuiuſque tota vis ſex ſyllabis, *ſenſus Ianſenij*, ſine vlla certa notione & ſenſu contineatur. At in hac opinione vehementer erro. Omnino vehementer, mi Pater, ſi erro. Adde etiam ex veſtris decretis, inculpatè: inuincibiliter enim erro; quippe qui omnem adhibuerim diligentiam ad nouam illam hæreſim detegendam, nec tamen detegere potuerim. Ita ſi me inclementius objurges, vel Eſcobario iudice confutabitur reprehenſor Annatus.

FINIS.

Digitized by Google